

LORD ****'A BİR MEKTUP

Acaba, müsaadenizle Lord'um, yakın tarihli sohbetimizde, benimsediğiniz tarafı yargınızın kesin kanaatindense iyi yaradılışınızın duygularıyla tercih ettiğiniz izlenimini edindiğimi, söyleyebilir miyim? Toplumun temellerini açığa serdik; siz, bu araştırmanın merakının bütün yapının yıkımına yol açabileceğinden korktunuz. İlkemin doğruluğunu kolayca kabul edebilirdiniz fakat sonuçlarından ürktünüz; bu tür bir muhakemeye bir kez başladığımızda, farkına varmadan ve önüne geçilmez biçimde, başlangıçta ne tahayyül etmiş ne de dilemiş olduğumuz kadar ileriye sürüklenebileceğimizi düşündünüz. Ama ben kendi adıma, Lord'um, o vakit de düşündüğüm ve hâlâ aynı kanaatte olduğum üzere, tehlikeli olanın herhangi bir türdeki gerçek değil, yalnızca hata olduğunu düşünüyorum; kötü sonuçlar yalnızca yanlış öncüllerden doğabilir; herhangi bir önermenin doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu öğrenmenin, onu görünürdeki sonuçlarıyla değerlendirmek gibi ters bir yöntemle yapılması kabul edilemezdir.

Beni bu araştırmaya bu kadar derinlemesine girmeye sevk eden sebepler bunlardı; bütün araş-

tırmalarımda bana yön veren sebepler yine bunlardır. Doğrusu, bu konu üzerine düşünmüş ancak düşüncelerimi başkalarıyla paylaşmak hususunda kendimi ikna etmekte hayli zorlanmıştım. Bu düşünceler genelde hüznün vericiydi zira, genelde, bizi işlerin yalnızca yüzeyinin ötesine taşıyan düşünceler hüznünlü olur; eğer aynı felsefe, verdiği acıyı aynı zamanda teselli ile dengelememiş olsaydı, düşünen insanların hayatını katlanılmaz derecede ıstıraplı kılardı.

Siyasal toplumları, onların kökenini, yapısını ve etkilerini düşündüğümde, zaman zaman kendimi şu kanaate hayli yaklaştırdım: Yaratıcı, acaba insanı gerçekten bir mutluluk durumu için mi tasarlamıştı? O, insanın payına doğal kötülüklerden bir miktar karıştırmıştır (Stoacıların tüm böbürlenmelerine rağmen, bunlar gerçekten kötülüktür); insanlığın, dünyanın başlangıcından bugüne dek, bu kötülükleri hafifletmek ya da iyileştirmek amacıyla kullandığı her sanat ve siyaset çabası, yalnızca yeni belalar getirmeye veya eski olanları artırıp alevlendirmeye yaramıştır. Bunun ötesinde, insan zihninin kendisi, hiçbir zaman gerçek huzur noktasında duracak kadar dingin ve sabit bir ilke değildir. Günbegün, aslında çok az şeye ihtiyacı olan bir bedende, yeni bir arzu doğurur. Her gün, kendi hâline bırakıldığında en iyi ve en güvenilir rehber olacak